

Koksijde-strand na de eerste najaarsstorm van 29 augustus 1995

M.-Th. Vanhaelen

Een viskrat uit Lauwersoog

Na de lange hittegolf '95 sloeg op dinsdag 29 augustus reeds een heuse najaarsstorm toe, met zeer krachtige noordenwind. De vruchten van die storm kon ik plukken op 2 en 3 september vanaf het Schipgat tot Sint-André.

Op 2 september lag er een dikke band verse mollusken langs de eblijn over \pm 2 km. Hier vielen vooral op :

+ 1000 levende zaagjes *Donax vittatus*, tot 4,2 cm lang

+ 1000 nonnetjes *Macoma baltica*, waaronder 10-tallen leven.

een 25-tal tapijtschelpen *Venerupis senegalensis*, verschillende levend en actief

9 levende kokkels *Cerastoderma edule*, van \pm 2,5 cm

100-den levende geknotte strandschelpen *Spisula subtruncata*

10 verse Japanse oesters *Crassostrea gigas* waarvan 3 levend

Op het zwaartepunt van deze afzettingen lag een krat met opschrift : VISAFSLAG LAUWERSOOG (Friesland, aanlegplaats voor Schiermonnikoog). Ze was bijna gans bezet met trosjes *Tubularia larynx*, het gorgelpijpje en talrijke pokken *Balanus crenatus*; ook telde ik 6 witte snoervormige gekronkelde legsels, die een vlekje van \pm 1 cm diameter vormden op de krat, waarschijnlijk van een naaktslak !

fig. 1 *Pododesmus squamula*
(Naar: Prud'homme van Reine, 1979)

Voorts zaten er nog 2 juveniele levende, klapperende wijde manteltjes op van amper 6 mm en 3 mm en ook 1 levende schilferige dekschelp *Pododesmus squamula* van 4 mm (fig. 1).

Na raadpleging van 'De Nederlandse Zeenaaktslakken' (Swennen, 1987) is de gelijkenis van de witte afzetsels het grootst met het legsel van de bundelzeeslak

Facelina bostoniensis (fig. 2). De naaktslakjes zelf vond ik niet op de krat. Naast de beschrijving en het voorkomen van deze soort, meldt Swennen (1987) dat ze leeft van verschillende soorten poliepen, o.a. *Tubularia larynx*. Ook schrijft hij dat deze naaktslakken opmerkelijk vlug kruipen. (Een mogelijke verklaring waarom ik geen slakken meer vond ? De afgelegde reisweg van de krat in acht genomen, hadden de *Facelina*'s natuurlijk ruim de tijd om weg te wezen !) Dezelfde dag werden ook nog talrijke strandvlooiën *Talitrus saltator* en zeepissebedden, *Idotea baltica* (tot 28 mm) gevonden.

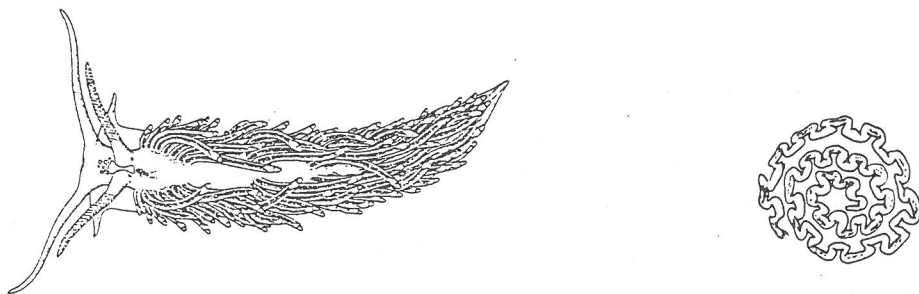
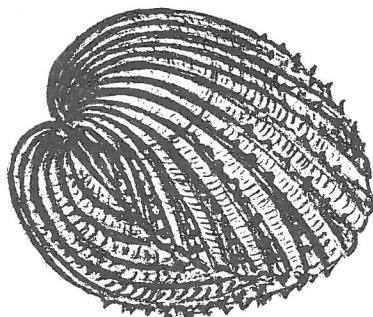

Fig. 2 *Facelina bostoniensis* + legsel (Naar : Thompson & Brown)

Weer een levende gedoornde hartschelp

Eén dag later, op 3 september 1995 zag ik, dicht bij de eblijn van het Schipgat, ongeveer op de plaats van de onlangs verwijderde riool een kanjer van een levende *Acanthocardia echinata* liggen. De oranjekleurige voet was een beetje zichtbaar tussen de licht geopende kleppen. Er was geen reactie van het dier toen ik het in een bakje zeewater plaatste en meenam. Toen ik thuis het bakje opende en nog meer zeewater toevoegde, maakte de gedoornde hartschelp, met behulp van haar lange, krachtige voetspier zulkdanige sprongen dat ik vreesde dat ze uit het recipiënt zou ontsnappen ! Op mijn verbazend roepen is Marc ijlings toegesneld, gewapend met de camera om de gedragingen van dit prachtier vast te leggen. het dier overleefde nog \pm 24 uur in zeewater. De weke delen heb ik volledig kunnen bewaren.

Het doublet is 69 mm breed op 64 mm hoog op 53 mm dik. Volgens Tebble (1966) kunnen grote exemplaren van deze soort tot ± 76 mm breed worden. Het lijkt erop dat *Acanthocardia echinata*, die onder andere leeft in de Noordzee, in zandige bodem, vanaf enkele meter beneden de laagwaterlijn tot een diepte van ca. 350 m (de Boer en de Bruyne, 1991) het vóór de Belgische kust goed doet, aangezien er sinds 1988, in stijgende mate strandmeldingen gedaan worden van vers uitziende kleppen, verse lege doubletten (fig. 3) en zelfs, sinds 1990 af en toe levende dieren (zie tabel).

XX

Fig. 3 *Acanthocardia echinata*

Of de soort nu dichter bij de kust, dus minder diep leeft dan vroeger is moeilijk te achterhalen. Wel staat vast dat slechts na zeer zware stormen de kans bestaat dat er een vers (leeg of levend) doublet van de gedoornde hartschelp op het strand geworpen wordt.

Tabel. *Acanthocardia echinata* : verse doubletten op het Belgische strand

Na storm uit	datum	vindplaats	aantal	toestand	afmetingen	vinder
W	4.4.1988	DP	1	leeg, vers doublet	21 x 20 mm	MV
NW	3.3.1990	DH	2	levende doubletten		CU
ZW	22.9.1990	ODK	1	leeg, vers, doublet	52 x 48 mm	MV
ZW	24.11.1990	ZB	1	leeg, vers	52 x 49 mm	LV
W tot NW	19.3.1994	KOK	1	levend, zeer actief	54 x 52,5 mm	IJ
ZW	19.5.1995	KOK	1	vers, met nog vleesresten	48 x 43 mm	MV
NW	3.9.1995	KOK	1	levend, zeer actief	69 x 64 x 53 mm	MV

IJ Ingrid Jonckheere
 CU Cédric d'Udekem d'Acoz
 MV Marie-Thérèse Vanhaelen
 LV Luc Van Rillaer

DH De Haan
 DP De Panne
 KOK Koksijde
 ODK Oostduinkerke
 ZB Zeebrugge

Literatuur

- de Boer, T.W. en R.H. de Bruyne, 1991. Schelpen van de Friese Waddeneilanden; Backhuys I.U.B.S. - Oegstgeest. p. 167 - 168.
- Tebble, N., 1966. British Bivalve seashells. Edingburgh. p. 212.
- Swennen, C., 1987. De Nederlandse Zeenaaktslakken, KNNV Nr. 183; 52p.

**Lindegaarde 3
1830 Machelen**